

Goedkoper sparen voor de oude dag

Auteur(s):

Ven, M.E.A.J. van de
Werzaam bij de afdeling Sociale Zekerheid van het Centraal Planbureau.

Verschenen in:

ESB, 85e jaargang, nr. 4240, pagina 68, 28 januari 2000

Rubriek:

Beleid Wereldwijd

Trefwoord(en):

pensioen

Dezer dagen behandelt de Tweede Kamer de Belastingherziening 2001. Eén van de onderdelen van de belastingherziening is de fiscale behandeling van de individuele oudedagsvoorzieningen. Op dit moment worden alleen lijfrenteverzekeringen fiscaal gunstig behandeld volgens de 'omkeerregel'. Dit houdt in dat de premies aftrekbaar zijn, de jaarlijkse beleggingsinkomsten onbelast zijn en de uiteindelijke pensioenuitkering belast wordt. Andere vormen van individuele oudedagsvoorzieningen krijgen deze gunstige behandeling niet en hebben daarmee een belangrijk concurrentienadeel ten opzichte van de lijfrenteverzekeringen. In *Belastingen in de 21e eeuw, een verkenning*, dat de opmaat vormde voor de Belastingherziening 2001, werd nog gesproken van de introductie van een oudedagsparaplu. Onder deze paraplu zouden verschillende vormen van oudedagsvoorziening en verschillende aanbieders dezelfde fiscale behandeling krijgen. Eén van de ideeën in de *Verkenning* was de introductie van geregistreerde spaar- en beleggingsrekeningen waarmee meer keuzemogelijkheden voor de consument mogelijk zouden worden. Bovendien zou dit de concurrentie tussen aanbieders van individuele oudedagsvoorzieningen bevorderen. Dit kan gunstige effecten hebben op de uitvoeringskosten die in Nederland ongeveer twintig procent van de premie bedragen. Met de introductie van spaar- en beleggingsrekeningen betreden immers nieuwe spelers als banken en andere spaarinstellingen het speelveld van individuele oudedagsvoorzieningen.

Van de plannen ten aanzien van de oudedagsparaplu is weinig terechtgekomen. Integendeel, er is zelfs sprake van verkrapping van het huidige regime. De reden hiervoor is dat het belang om f 1,5 miljard te bezuinigen op de lijfrenteaftrek het heeft gewonnen van het idee om een oudedagsparaplu te ontwerpen met meer keuzemogelijkheden voor de consument.

In hoeverre is in het buitenland wel meer keuze tussen verschillende individuele oudedagsvoorzieningen? Diverse landen kennen vormen van geregistreerde spaar- en beleggingsrekeningen waarop de omkeerregel van toepassing is. België heeft een speciale regeling voor het zogenaamde pensioensparen. Het Verenigd Koninkrijk kent de *Personal Pensions*. In de Verenigde Staten bestaan *Individual Retirement Arrangements* en Canada kent *Registered Retirement Savings Plans*. Binnen deze regelingen kunnen consumenten een spaar- of beleggingsrekening openen bij een financiële instelling. De financiële instelling kan zowel een verzekeraar als een bank of een daarmee vergelijkbare financiële instelling zijn. Stortingen op deze rekening kunnen door de consument zelf beheerd en belegd worden of op collectief niveau door de financiële instelling. Bij pensionering kan het opgebouwde vermogen worden gebruikt om in een inkomen te voorzien.

Deze regelingen lijken op een 'normale' spaarrekening bij een bank. Echter, omdat ze fiscaal gunstiger worden behandeld dan een normale spaarrekening worden er voorwaarden aan gesteld, bedoeld om ongelimiteerd en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Het is immers niet de bedoeling dat de fiscaal gefaciliteerde besparingen ergens anders voor worden gebruikt dan voor de oude dag. Net als bij de Nederlandse lijfrenten zijn plafonds voor de jaarlijkse premieaftrek van toepassing en gelden leeftijdsgrenzen voor opname van het opgebouwde tegoed. Daarnaast worden in sommige landen voorwaarden gesteld aan de vorm waarin het pensioen wordt uitgekeerd en geldt een minimum aantal jaren van premiestorting. De voorwaarden verschillen van land tot land. Zo is in België de jaarlijkse premieaftrek voor het pensioensparen beperkt tot ongeveer 600 euro, moet tenminste tien jaar worden bijgedragen en zijn er leeftijdsgrenzen gesteld aan de opname van het spaartegoed. In Canada mag daarentegen jaarlijks achttien procent van het inkomen op een oudedagsspaarrekening worden gestort met een maximum premieaftrek van 10.000 euro en kan op elk moment geld worden opgenomen.

De behoefte aan deze vormen van individuele oudedagsvoorziening blijkt uit het ruime gebruik ervan in Canada, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. De gunstige uitwerking van concurrentie tussen producten en aanbieders op de uitvoeringskosten, blijkt bijvoorbeeld uit cijfers voor het Verenigd Koninkrijk: de uitvoeringskosten liggen hier gemiddeld een kwart lager dan in Nederland.

Resteert nog één probleem voor de Nederlandse overheid: waar moet ze de f 1,5 miljard vandaan halen die wegvalt als niet langer op de lijfrente-aftrek bezuinigd kan worden? Bijvoorbeeld door een inperking van de fiscale facilitering van de zogenaamde 'tweede-pijler-pensioenen' - de collectieve arbeidsgerelateerde pensioenen - via een forfaitaire rendementsheffing op de vermogens van de pensioenfondsen. Met een tarief van vijf procent op een forfaitair rendement van vier procent, wordt het gewenste bedrag ruimschoots binnengehaald. Een andere mogelijkheid is de fiscale facilitering te beperken tot pensioenregelingen met volledig pensioen bij een uitredleeftijd van 62 jaar of hoger. Daarmee worden twee vliegen in één klap geslagen: de gewenste budgettaire opbrengst én meer keuzemogelijkheden voor consumenten tussen fiscaal gelijkwaardig behandelde individuele oudedagsvoorzieningen.

